

Om statistikken

Versjon 30.6.2026

Definisjoner

Definisjoner av viktige begrep og variabler

Bevaringsverdig husdyrrase

Norge har definert en bevaringsverdig husdyrrase til å være *en nasjonal rase med en truet eller kritisk truet populasjonsstørrelse*. Kriteriene presenteres i de kommende avsnittene og er utarbeidet av Norsk genressurscenter.

Norge har 49 husdyrraser som er definert som nasjonale, av disse er 37 kategorisert som bevaringsverdige.

Kriterier til en nasjonal husdyrrase

1. Rasen skal ha eller ha hatt næringsmessig og kulturhistorisk betydning.
2. Rasen skal ikke ha hatt vesentlig innkryssing av importert avlsmaterialet eller importen skal ha foregått i tråd med norske avlsmål.
3. Rasen skal ha blitt importert til eller etablert i Norge før 1950.
4. Raser som er importert eller etablert i Norge etter 1950 kan regnes som nasjonale dersom
 - Det har vært drevet avlsarbeid av en norsk avlsorganisasjon i minst ti generasjoner.
 - Rasene/linjene skal være dokumentert unike fra andre internasjonale raser/linjer.
 - Rasene/linjene har potensiale for å sikre nasjonal matsikkerhet innen sin art.

Kriterier til grad av truethet

FNs organisasjon for mat og landbruk, FAO, har publisert retningslinjer for hvordan en kan kategorisere husdyrrasers truethet¹. Disse anbefalingene tar hensyn til om artens hunndyr har høy eller lav reproduksjonsevne, slik at arter der hunndyret normalt bare får ett avkom i året får en lavere terskel for når rasen er truet enn arter der hunndyret kan få flere avkom per år, se tabell 1.

¹ FAO, 2013. *In vivo* conservation of animal genetic resources. FAO Animal Production and Health Guidelines. No. 14. Rome.

Tabell 1 Grad av truethet basert på artens reproduksjonskapasitet.

	Arter med høy reproduksjonskapasitet			Arter med lav reproduksjonskapasitet		
	Kritisk	Truet	Sårbar	Kritisk	Truet	Sårbar
Antall avlshunndyr	< 100	< 1 000	< 2 000	< 300	< 3 000	< 6 000

Tabell 2 viser inndelingen av ulike arters reproduksjonskapasitet. En art med høy reproduksjons-kapasitet får mange avkom per kull, og kan få flere kull per år. En art med lav reproduksjonskapasitet får som regel ett til to avkom per kull, og kun ett kull i året.

Tabell 2 Inndeling av arter etter deres reproduksjonskapasitet.

Høy reproduksjonskapasitet	Lav reproduksjonskapasitet
Gris	Storfe
Høne	Sau
Gås	Geit
Hund	Hest
Kanin	

For storfe, sau, geit og hest, som alle har lav reproduksjonsevne, kategoriseres raser som har færre enn 3 000 avlshunndyr som truet, og raser med færre enn 300 avlshunndyr som kritisk truet. Det er først når en rase har en populasjonsstørrelse som ligger stabilt på flere enn 3 000 avlshunndyr at den vil flytte fra kategorien truet til sårbar, ved flere enn 6000 avlshunndyr regnes den hverken som truet eller sårbar.

Arter med høy reproduksjonsevne er for eksempel hund, kanin, høns og gjess. Raser av disse artene regnes som kritisk truet hvis det er færre enn 100 avlshunndyr og truet hvis det er mellom 100 og 1 000 avlshunndyr. Rasene regnes som sårbare hvis det er mellom 1 000 og 2 000 avlshunndyr. Med over 2 000 avlshunndyr er rasen verken truet eller sårbar.

Avlskyr

Norsk genressurssenter definerer avlskyr av de bevaringsverdige storferasene som:

- Alle kyr som har registrert kalving i Kuregisteret i løpet av de to siste årene
- Toårige kviger
- Minst 87,5 % rasereine

Ammekyr

Når Norsk genressurssenter presenterer tall for antall ammekyr av de bevaringsverdige storferasene beregnes antall ammekyr slik: Det er summen av antall årskyr kjøtt i Kukontrollen, antall avlskyr som er registrert i Storfekjøttkontrollen pluss de avlskyrne som verken er registrert i Kukontrollen eller Storfekjøttkontrollen, men som registreres direkte inn i Kuregisteret.

Melkekyr

Melkekyr i statistikken fra Norsk genressurssenter er det samme som ei årsku definert i Kukontrollen. Ei årsku omfatter alle hel- og del-årsavdråtter som er beregnet i Kukontrollen for vedkommende år. Kua må ha vært ku i Kukontrollen minst én dag hos en produsent som har vært Kukontroll-medlem hele året eller en del av året. Kyrne hos produsenter som ikke har rapportert tilstrekkelig med opplysninger til å få beregnet årsoppgjør, har ikke fått beregnet årsavdrått og er ikke medregnet. (Kukontrollen, Tine)

Avlssøye og avlsgeit

Norsk genressurssenter definerer avlssøyer og avlsgeiter som rasegodkjente voksne søyer og geiter som er registrert med låst rasekode i hhv Sauekontrollen og Ammegeitkontrollen.

Standard klassifikasjoner

[Standard for klassifisering av husdyr](#)

Måleenhet

Antall dyr

Administrative opplysninger

Navn og emne

Navn: Norsk genressurssenter ved NIBIO

Emne: Landbruk

Ansvarlig: Norsk genressurssenter/NIBIO

Regionalt nivå: Nasjonalt

Hyppighet og aktualitet: Årlig

Internasjonal rapportering:

<https://www.fao.org/animal-genetics/breed-database/dad-is/en/>

Lagring og bruk av grunnlagsmateriale:

NIBIO lagrer innsamlede og reviderte data på en sikker måte, i tråd med gjeldende lover for databehandling.

Kvalitetssikring:

Systemet for kvalitetssikring av norsk offisiell statistikk er basert på kvalitetskrav i statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk. I den årlige rapporten om kvalitet i offisiell statistikk vurderes etterlevelsen av kvalitetskravene for all offisiell statistikk samlet sett. Nasjonalt program for offisiell statistikk setter rammene for hvilke områder SSB og andre offentlige myndigheter skal produsere statistikk om. Programmet definerer og avgrenser offisiell statistikk. Utfyllende informasjon om systemet for kvalitet i offisiell statistikk finnes på ssb.no.

Bakgrunn

Formål og historie:

Statistikken er populasjonsstatus for nasjonale truede husdyrraser. Formålet med publiseringen er å kunne følge trendene som beslutningsgrunnlag ved iverksetting av tiltak dersom populasjonsstørrelsene faller over flere år.

Årlig internasjonal publisering av disse dataene i FAOs database DAD-IS <https://www.fao.org/animal-genetics/breed-database/dad-is/en/> begynte på slutten av 1990-tallet. Årlig nasjonal publisering av dataene i *Nøkkeltall fra Norsk genressurssenter* begynte i 2017.

Brukere og bruksområder:

Statistikken brukes av bl a LMD og andre i forvaltningen som på ulike måter er involvert i bevaringsarbeidet for de bevaringsverdige husdyrrasene.

Likebehandling av brukere:

Ingen eksterne brukere har tilgang til statistikk før statistikken er publisert på angitt klokkeslett på nibio.no etter varslingsfrist minst tre måneder før i instituttets hendelseskalender.

Sammenheng med annen statistikk

Ikke relevant

Lovhjemmel

Ikke relevant

EØS-referanse

Ikke relevant

Tidsperiode:

Statistikken er publisert årlig siden 1996 i DAD-IS <https://www.fao.org/animal-genetics/breed-database/dad-is/en/>, årlig nasjonal publisering av dataene i *Nøkkeltall fra Norsk genressurssenter* begynte i 2017.

Produksjon

Omfang

Statistikken omfatter alle som har registrert dyra sine i de respektive husdyrregistrene som dataene er hentet fra.

Datakilder og utvalg

- Antall avlskyr av de bevaringsverdige storferasene, kilde: Kuregisteret ved Norsk genressurssenter.
- Antall ammekyr og melkekyr av de bevaringsverdige storferasene: Kilde: Kukontrollen, Storfekjøttkontrollen og Kuregisteret ved Norsk genressurssenter.
- Antall avlssøyer av de bevaringsverdige sauerasene, Kilde: Sauekontrollen
- Antall avlsgeiter av kystgeit, kilde: Ammegeitkontrollen
- Antall fødte føll av de norske hesterasene, kilde: Norsk hestesenter

Datainnsamling, editering og beregninger

Alle datakildene er basert på rapportering av datakilder fra private eiere av data. Innsamlingen skjer fortløpende gjennom hele året. Oppgavegivere som ikke rapporterer inn data blir ikke erstattet.

Editering: Det blir gjennomført maskinelle kontroller av registreringsfeil, dubletter og observasjoner med store endringer fra tidligere år.

Konfidensialitet

Ikke relevant da populasjonsdata ikke kan spores tilbake til enkeltpersoner eller foretak.

Sammenligning over tid og sted

Statistikken er godt egnet til å sammenligne nasjonale tall over år.

På internasjonalt nivå er det vanskelig å sammenligne populasjonstall for husdyrraser mellom land da det er stor variasjon mellom land i hvordan populasjonstall beregnes og defineres.

Nøyaktighet og pålitelighet

Feilkilder og usikkerhet

Det blir gjennomført maskinelle kontroller av registreringsfeil, dubletter og observasjoner ved store endringer fra tidligere år.

Revisjon

Ikke relevant